

ÉNEKLŐ IFJÚSÁG, ISKOLAI ÉNEKTANÍTÁS

DERÜLT SZÍNES, lelketüdítő kép a magyar jövő, a magyar gyermekek világából.

Előttünk a margitszigeti pólópálya széles, zöld területe, a Duna felé eső szélén hatalmas emelvény, nagy félkörben székek, gyepplagok a közönség számára. Minden zsúfolva, csak reprezentáló, hivatalos egyéneket nem látunk sehol. Ide csak az jött el, akit a szíve hozott: aki szereti a magyar zenét, aki szereti a magyar gyermekeket.

Egymásután vonulnak fel a különféle iskolák; a lányok friss, magyaros nyári ruháikban igazi szemgyönyörködtető látvány, egy-egy csoportjuk különféle népviseletben. Mindegyik iskolának megvan a maga zászlója. Nem más ez, mint hogy egy-egy jó magyar dal éneklésével lépnek a verseny porondjára. Többet ér ez minden zászlólobogtatásnál. Látszik rajtuk, hogy a nézőtér számukra egészen elhanyagolható, mellékes tényező a nagyszerű multságban: énekelni, játszani a maguk öröme, zenélő és játékos kedvük kielégítésére. S midőn egymásután lépnek fel az egyes iskolák énekkarai a versenydobogóra, hogy az új magyar kórusirodalom legszebb gyöngyeit elénekeljék, még annak is, aki már többször hallotta őket, első gondolata, hogy milyen sajnálatraméltók azok, akik ezt nem láthatják, nem hallhatják, akiket ez nem érdekel. Mintha ezen a margitszigeti szabadtéri hangversenyen bontakoztak volna ki teljes imponáló méreteiben szemünk előtt, láthatóan is annak a céltudatos nemzeti zenepolitikának eredményei, amely egy évtized óta szívós munkával, feltartóztathatatlanul haladt előre útján, nemzetnevelő eszményeinek minél szélesebb körben való elismertetése felé. Ma már elmondhatjuk, hogy eddigi győzelme az egyetlen igazi győzelem; a lelkek meghódítása, a meggyőződésből és lelkes szeretetből követők táborának folytonos növekedése. Zseniális intuícióval odafordult ez a zenepolitika, ahol a legszilárdabban és a legtöbb eredménnyel tudta megalapozni hódítását, az idegen zenei hatásoktól meg nem rontott, minden jó és értékes iránt fogékony gyermekielemekhez. Olyan zenei táplálékot nyújtott neki, ami a legművészebb s amellel tiszta faji jellegű. Most tűnt csak ki, hogy milyen bámulatosan tehetséges a magyar gyermek a zene terén is, milyen játszva és milyen örömmel tanulja meg a jót, ha szerző és betanító közel tudnak férközni a lelkéhez. Olyan ez a rövid múltra visszatekintő új magyar kórusmozgalom, mint a jótékony eső a kiszikkadt talajra,

amely után bőséges termés következik. Hány és hány tehetséget virágoztaték ki már eddig is mind az iskolásgyermek, mind a karvezető tanárok körében! A lányoknál még iskolán kívül is alakulnak kisebb énekkórusok egy-egy különösen tehetséges növendék vezetésével, akik e nélkül a mozgalom nélkül talán sohasem ébredtek volna rá az öntevékenységet annyira előmozdító élő zenélés és közös éneklés nagy gyönyörűségére.

Igy tanítanak meg ezek a lelkes gyermekek arra, hogy a magyarság élete ma nemcsak szomorú és kiábrándító tapasztalatok hosszú sorozata, amelyben a derűsebb szín csak ideig-óráig tartó narkóziást jelent, hanem hogy érdemes ebben az életben hinni és küzdeni, mert a nemes eszményeket kitűző, önzetlen munka mégis csak meghozza előbb-utóbb a gyümölcsét.

Csakis ez a gondolat vigasztalhat, midőn annyira nélkülözzük a margitszigeti hangversenyen a középiskolák serdültebb ifjúságát. A szabadtéri hangversenyen résztvevő iskolák listája hű képet nyújt arról, hogy milyen kevés helyütt van még meg ez a magyaros ének: a Damjanich-utcai áll. tanítónőképző Csukás Zoltán, a Ranolder-intézet Csorda Romana nővér, a Salvator-intézet Zala Anna, a Batthyány-utcai polg. leányiskola Radnai Paula, a Fehérvári-úti polg. leányiskola Maróthi Magda, a Koronaőr-utcai polg. leányiskola Markóczy Irén, a Marczibányi-téri polg. leányiskola Szabó Józsefné tanár vezetésével és egyetlen gimnázium: a Kőbányai Szt. László fiúgimnázium Preisinger László tanár vezetésével.

AZ ÉNEKTANÍTÁS SZEREPE a középiskolákban tényleg szomorú képet mutat. Eddig a gimnáziumokban a lányoknál az első négy évben heti két órában, a fiúknál az első két évben heti egy órában volt kötelező énektanítás. A felekezeti iskolák közül a református gimnáziumok elvitázhatatlan érdeme, hogy méltóképpen a református kollégiumok nagy zenei múltjához — ahol már a XVIII. század végétől rendszeres egyházi énektanítás folyik — az 1909-ben érvénybe lépett konventi rendelet szerint mind a nyolc évben kötelezővé tették az énektanítást. Az új magyar katolikus zenei mozgalom ihletésére az utolsó évek erős megmozdulása, a református egyházi zene fellendítésére az a céltudatos törekvés, hogy a vidéki ref. gimnáziumokba is mindenütt képzett szakemberek kerüljenek, minden reményt megad arra, hogy a református középiskolák ezentúl is állandó mementói lesznek a többi magyar középiskoláknak az iskolai énektanítás fontosságának felismerésében.

Ott, ahol a tanterv megadta a lehetőséget, de különösen ott, ahol zenekedvelő és értő igazgatók, lelkes, önzetlen kitűnő vezető tanárok dolgoztak az ügy érdekében, az utóbbi évtized iskolai énektanítása minden várakozást felülmúló nagyszerű eredményeket tud felmutatni. Ezek az eredmények és a nemrég kitűnően megszervezett új énektanárképzés természetesen és magától értetődően követelték volna a fiúgimnáziumokban is a négy évre kötelező énektanítás bevezetését s mindkét nembeli iskola felsőbb osztályaiban az összevont karének tanítását. Sajnos, a jövő tanévben érvénybe lépő új rendeletben még

a leánygimnáziumokban is két évre és heti egy órára redukálták az énektanítást. Ezzel derékba törhet egy nagyszerű lendülettel megindult, a faji kultúra szempontjából elsőrangú fontosságú szellemi fejlődés, nem is szólva arról, hogy az újonnan megszervezett énektanárképzőből kikerült képzett, kitűnő tanerők elhelyezkedési lehetősége is erősen megcsonkult.

Külföldiektől kell mindig újra és újra hallanunk, amit itthon sokan nem tudnak, hogy a magyar iskolai gyermekkarkultúra ma az első az egész világon. Lehet-e valaha is a minden embert uniformizáló sportolás a sajátosan nemzeti kultúrának olyan nagyszerű propagandaeszköze, mint amilyenek a margitszigeti hangversenyen a magyar iskolás gyermekek éneke bizonyult? S bizony mondhatja mindenki, aki végignézte a felvonulásukat, hogy ez a maga természetes közvetlenségében, üde színeiben látványnak is szemgyönyörködtetőbb volt, mint az idei júniusi hetek sok fáradságos mesterkedéssel és költséggel előállított színpadi képei.

Ezeknek a gyermekeknek már igazi lelki kincsük a magyar népdal, a faji önismeret egyik leghathatósabb eszköze, a hovátartozás érzésének legteljesebb művészi kifejezése. Ebből a nemzedékből fog kikerülni a mindenfajta értékes zenélésre hajlandók serege, a komoly hangversenyek, a magyar műzene lelkes közönsége, a falut és várost újra egyesítő nemzeti zenekultúra alapvetői. És éppen a középiskola, ahonnan a legértékesebb elemek, a magyar középosztály vezető rétegei kerülnek ki, zárkozzék el a mai magyar szellemiség egyik legnagyobb értékétől, a magyar iskolai zenei renaissance mozgalmától?

A világháború után minden kultúrnemzet igyekezett a maga közoktatási rendszerét az új idők követelményeinek megfelelően újjászervezni. Mindegyik nép a saját kultúrájának anyaga szerint szabta meg középiskoláinak reformját. Mindezekben a háború után erősen fellendült nacionalizmus, a faji és szociális közösség szellemének előmozdítása egyesül a modern pedagógiai elvekkel, melyek szerint az iskolákat közelebb kell vinni az éléhez s a sápadt egyoldalú intellektualizmus ellensúlyozására az érzület és akarat fejlesztését, tehát a jellemképzést, a fokozottabb öntevékenységet kell előtérbe állítani.

Ezek az elvek érvényesültek a magyar középiskolák újabb reformjaiban is, amint a középiskolákról szóló 1934: XI. törvénycikk miniszteri indokolása is helyesen mondja: „A középiskolai műveltség legjellemzőbb vonása nemzeti jellege, ennek a műveltségnek az európai műveltség színvonalán álló, de leghatározottabban nemzeti irányú műveltségnek kell lennie“ s továbbá „Az általános műveltségnek főeleme és egyben a magyar középiskolai oktatásnak gerince is a nemzetismeret. A tanítás központjában nem a humanisztikus vagy természettudományos, hanem a legtágabb értelemben vett nemzeti tárgyak állanak. Ily nemzeti tárgyak elsősorban a magyar nyelv, az irodalom és művészet, a történelem keretében az állami, gazdasági, társadalmi élet jelenségeivel, a föld- és néprajz.“

Ebből a szempontból az új magyar gyermekkorosok a magyar népzeneből, tehát a magyar történeti és népi műveltség talajából nőttek ki, és így a nemzetnevelő népi iránynak olyan eszközei, amelyek

megkülönböztetnek más népektől, amelyekkel — büszkén állíthatjuk — ma egyetlen más kultúrnép sem dicsekedhetik. Szeretünk idegen példák után járni. Az angolszász nevelési eszmény ma különösen nagy elterjedésnek örvend. De ahelyett, hogy az angoloknak a lelki szükségletükből kinőtt nemzeti intézményeit akarjuk a nekik idegen magyar talajba átültetni, inkább nemzeti öntudatuk erejében és biztosságában kellene tőlük példát venni s nemzeti kultúránk nagy értékét, a magyar iskolai énekkultúrát féltve őrizni, dédelgetni, növesztetni. Még üvegház sem kell hozzá, csak a magyar tehetség kibontakozásának lehetővé tétele. Hol vagyunk mi, a zenében annyira tehetségesnek elismert nép, attól a régi, nemzeti kóruskultúrától, amit a nagy zenei mesterekben viszont annyira szegény Anglia fel tud mutatni? Hogy lett volna lehetséges ez a kóruskultúra, ha ennek alapját az angol iskolák meg nem vetették volna? Hiszen csak meg kell néznünk az Angliában megjelenő mind elméleti, mind gyakorlati szempontból kitűnően használható, olcsó kiadású tankönyvek hosszú listáját, amelyek mind az iskolai énektanításra vonatkoznak. Lehet-e ezeknél döntőbb bizonyíték arra, hogy milyen rendkívüli fontosságot tulajdonít ez a józan, üzleti szellemű, sportrajongó fajta az iskolai énektanításnak?

Ha már idegen példákról van szó, rámutathatunk arra is, hogy Románia középiskoláiban, ahol egyáltalán nem rendelkeznek olyan nemzeti értékekkel gyermekkórus művekben, mint mi, nyolc éven keresztül kötelező tárgy az ének. Németországban a középiskolák első két osztályában heti két órában tanítanak éneket, majd végig a primáig karénekekben vonják össze az egyes osztályokat; ezután az ének mint érettségi tárgy is szerepel. Pedig a németeknek sincsenek jelenkori jelentősebb gyermekkórus szerzőik, de hatalmas zenei múltjukat elég kötelezőnek tartják arra, hogy a náluk is olyan nagy szerepet játszó testnevelés mellett a zene is kultúrértékéhez mért méltó helyet kapjon az iskolai nevelésben. Az 20-as évek nagy általános mozgalma az egész iskolai zenetanítás reformálására ebből az óhajtaból táplálkozott. A nagy kultúrnemzetek tehát nagyon jól tudják, hogy egy nemzet általános zenekultúrájának nem az operaszínpad, a balettkar az igazi mértéke, hanem az iskolai énektanítás.

A magyar középiskolák tantervéből tehát elejétől végig nem hiányozhat mint nemzeti tantárgy az énektanítás, amely tanítás eddig elért nagyszerű eredményeivel ma már mint a nemzeti kultúra korszerű követelménye lép fel.

Ellenvethetné azonban valaki, hogy milyen joggal hangsúlyozhatjuk mi ma ezt a korszerűséget? Ma a gépek és sportörület korában ki mer egy művészet, különösen a zene korszerűségéről szót ejteni s mellette kardot vonni? Olyan óriási tömegeket, mint egy autó- vagy repülőverseny, egy labdamérkőzés hogyan tudna a zene megmozdítani? Mi volt számban a margitszigeti hangverseny közönsége a minapi repülőnap közönségével szemben? Az újságok sportrovata mindig terjedelmesebb lesz, egy-egy sportrekorder dicsőségét az egész világ zengi, hogy akarna a zene ebben a művészetellenes, a test kultuszára és felületes gyors sikerekre beállított világban érvé-

nyesülni? A szellem és az idegek túlkulturáltságával szemben a másik végletbe esett a világ. A XIX. század érzelmes, szubjektív idegzenéje, a ritmus elpuhulása után jön a jazz kemény, kíméletlen, gépies, sportszerű jellege, a modern műzenei irányok józan reális, mindennapi élethez kapcsolódó tárgyiassága. A rádió, gépzene túlnyomóan nem a komoly zenei művelődés elősegítője, hanem könnyű hozzáférhetőségével a felületes, könnyű, igénytelen zenei élvezetek tárháza, amelyekhez sem nagyobb zeneértés, sem összeszedettség, figyelem nem kell. A komoly zenét csak az tudja igazi lelki-szellemi épülésére hallgatni, aki maga is muzsikál, aki aktív öntevékenységgel ismerte meg egy zenemű felépítését és tartalmát. De a leromlott magyar középosztálynak ma igen kevés pénze van arra, hogy a középiskolában amúgy is túlterhelt gyermekét valamely hangszer, természetesen elsősorban a zongoratanulás hosszú éveken tartó fáradságos munkájára fogja. S vajjon zenei szempontból arányban áll ez a sok fáradság és költség az elért eredménnyel?

Válaszunk ezekre: A zongorából indult ki a XIX. század zene-kultúrája. De az a tény, hogy ezen a hangszeren bizonyos technikát, játsszói készséget mindenki megszerezhet, nagy veszélyt rejtett magában. Az ujjak gépies mozgatása, lelketlen technikai teljesítmények vagy hajmeresztő dilettantizmus érvényesültek az igazi muzsikálás rovására. Természetes, hogy a hangszertechnika biztonsága a gyakorlás gépiességét követeli, ami már együttjár a zenemű ellelketlenítésével. Az ilyenfajta hangszertanulásban korunk technikai szellemének nem ellensúlyozóját — ha ezt zenetanulásnak nevezik is —, hanem hű tükrét tekinthetjük. De szerencsére éppen a zongora elgépesítő veszedelmével szemben feltámadt egészséges reakcióból kél új életre a zene örök megmentője, az emberi hang, a természetes, közvetlen, lélekből fakadó zenélés legfőbb eszköze. Az emberi hangban olyan formaadó erő és törvény rejlik, amely a zeneművészetnek mindenkor a legtermészetesebb mértéke. Ez a leghathatósabb kiegyensúlyozó erő test és lélek, modern világszemlélet és zene között. Az énekhangban rejlő örök törvényszerűségek felismerése fogja visszavezetni az operát a továbbfejlődés útjára, úgy, ahogy ebből a felismerésből születtek meg a ma zenéjének nagyértékű művei, a többszólamú, tiszta vokális, vagy kórusra és zenekarra írt művek.

S ennek az emberi hanghoz visszatérő, ebből kiinduló új zene-kultúrának, amely az elgépiesedett hangszerkultuszából újra visszavezet az igazi produktív, élő zenei tevékenységhez, mely a testiséghez kapcsolódik, de ezt a testiséget teljesen át tudja szellemíteni, csakis az iskolai ének-tanulás lehet az alapja. Nálunk ebből a szempontból kivételesen szerencsés a helyzet, mert a Bartóktól és Kodálytól megindított nagy népzenei mozgalommal már karöltve járt a vokális kultúra fellendülése. Szemben a nyugati népekével, a magyar népdal ma is kiapadhatatlan gazdagságú élő erő, a belőle kisarjadt új magyar műzene világsikereivel az elsők között áll, a mai zene tapogatózó, forrongó áramlatai közegett igazi szilárd pont, erős tiszta fajiságában éppen olyan érték, mint vokális kultúrát felvirágoztató korszerűségében. És ez a világszerte ismert művészet a legnagyobb szeretettel szegődik az iskolai

énektanítás szolgálatába, mert nemzetnevelő hivatottságában jól látja, hogy tömegeket csak a karénekléssel lehet zeneileg aktívvá tenni. Az emberi hang a legemberibb zene, amihez mindenki kivétel nélkül hozzájuthat, s egyedül teszi lehetővé, hogy korunk demokratikus, szociális szellemének megfelelően mindenki részesülhessen a zene áldásaiban. Az iskolai karének tömegeket érzelmi közösségbe összefogó erejével a magyar népdal kultuszában teljes tudatossággal szegődik nemzete kultúrájának szolgálatába. A középiskolai énektanár fontos kultúrhivatást végez, midőn a zenét a benne rejlő nagy lelki, szellemi, faji értékek miatt nem süllyeszti pusztá szakismeretté, hanem hivatását egy nagy összefüggő egész, a zenei nevelésnek a nemzet kultúréletével való legszorosabb összefüggéséből kiindulva gyakorolja.

Ennek a nagy magyar kultúrösszefüggésnek egy fontos láncszeméről mondanánk le, ha a zenét számúznók azokból az osztályokból, ahol tulajdonképpen kezdetét vehetné az eddig szerzett zenei ismeretek igazi gyümölcsötetése. Az alsó osztályok arra hivatottak, hogy a gyermek tudatalatti magyarságának az ének és az énekkel összekötött játék segítségével minél erősebb tápot adjanak. Az ősi magyar gyermekjátékok ápolásában egy csomó jellegzetesen magyar testmozdulat, szólás-hanglejtésforma dallam, mint megannyi tudatalatti építő elem fog szolgálni a nemzeti lélek kialakításához. Ezután kezdődhet az eddig gyűjtött zenei benyomások rendezése és tudatosítása. Ezen a felsőbb fokon a növendéknek nemcsak érezni, hanem tudnia is kell, hogy ez a szó „magyar vagyok“ zenei szempontból milyen gazdag tartalmat, életet és szint jelent. A magyar zenének ezt a múlt és a jelen kultúrában való jelentőségét igazi sikerrel csak a felsőbb osztályokban lehet megértetni.

És emellett hányféle tantárgyat lehetne a zenével összefüggésbe hozni, egymásra való vonatkozásukban tanítani!

Az új magyar kórusok a legszorosabban simulnak a magyar nyelv zenéjéhez, így a helyes magyar szövegkiejtésre, hangsúlyozásra, hangképzésre a legkitűnőbb iskolát szolgáltatják. Az idegen nyelvek tanításánál kitűnő segítségre lehet a latin szövegű vokális művek, angol madrigálok, francia és olasz renaissance mesterek karműveinek énekeltetése. A középiskolák felsőbb osztályaiban kerülhet sor — mindig a műsoron levő művek alapján — a zenei formák, zeneesztétikai vonatkozások és a zenetörténet fontosabb korszakainak tárgyalására. A kultúrtörténeti összefüggésekre való rámutatás, az énekelt művek és szerzőik beállítása az illető korszak stílusába rendkívül gyümölcsötethető a történeti tanulmányok szempontjából. S vajjon a görög dráma megismerése nem nyújt-e mélyebb belátást a zenedráma nagy reformátorainak, Monteverde-nek, Gluck-nak, Wagnernek munkásságába? Nem volna-e magától értetődő, hogy a középiskolából kikerült növendék tisztában legyen az emberiség legnagyobb vigasztalóinak és kultúrértékeinek, a zenetörténet nagy mestereinek jelentőségével? A francia középiskolák felsőbb osztályaiban kötelező kurzusokban négykezes vagy kétkezes zongorakivonatokban mutatják be a tanulóknak a zenetörténet legjelentősebb alkotásait.

Korunk erősen, immár veszedelmesen egyoldalúvá fejlett testkultuszában az is fontos, hogy az éneklésnek igen nagy a higiénikus értéke is. A mély, egyenletes lélekzési gyakorlatok, a fesztelen, természetes testtartás a fizikum helyes fejlesztését is szolgálja. Bizonyára ezért tanulnak olyan sokan egyénileg is éneket a praktikus Angliában. Az iskolai zenetanítás könnyen összeköthető a testmozgással, ritmikus gyakorlatokkal. Az alsóbb osztályú gyermekjátékok, amelyekből párat a margitszigeti hangversenyen is bemutattak, a játékot énekkel egyesítik. Igazi élő zenélés ez, amelyben a gyermek a legjobban átéli, hogy a zene ritmusa nemcsak időviszonyt jelent, hanem testmozgásával is megjelenített, gátolt vagy előmozdított aktivitást.

Ilyen módon olvadnak össze az iskolai zenei nevelésben az általános nevelő szempontok és az a fontos és szent hivatás, hogy a magyar népdal az egész nemzet kultúréletének szerves részesévé váljon.

Az ilyen középiskolákból kerülhetnének ki a szó legnemesebb értelmében vett művelt dilettánsok, akiknek lelki szükséglet a komoly zene, akiknek zenei ítélő- és megértő képességeitől olyan nagy mértékben függ a nemzet zenei életének alakulása, mert társadalmi állásuk és hivatali méltóságuk révén valóban döntő befolyásuk lehet az ország zenei viszonyaira. A zenei ügyek intézése így sokkal nagyobb lehetőséggel kerülhetne olyan előkelő zenei dilettánsok kezébe, akik a nemzeti kultúra érdekében mindenkor örömmel fogják az iskolában szerzett hozzáértésüket érvényesíteni. Ugyancsak az ilyen iskolai zenei művelés befolyásolhatná jótékonyan a magyar vidék zenei viszonyait, a vidéki középosztálynak is sokszor kínosan kiütköző zenei tájékozatlanságát. Az új magyar kórusmozgalom ma már egymásután hódítja meg a nagyobb vidéki városokat. Egy-egy kitűnő lelkes vezető csodáikat művelt ezen a téren. Ezeknek a keze alól kikerült iskolások szívében már kevesebb lesz a közöny, amit ma még sok város és falu szellemi vezérei mutatnak a falu zenéje iránt. Ezek aligha fognak idegenül állni nemzetük nagy zeneköltőinek alkotásaival szemben, mert az iskolában magukbaszívott magyar népdal lelkét fogják ezekben is méltányolni és megérezni. A klasszikus karirodalom örökértékű alkotásain csiszolódott zenei ízlésük pedig nagy segítségükre lesz abban, hogy bekapcsolódhassanak az európai kultúrközösségbe és más népek bármelyfajta magasabbrendű zenei alkotásait élvezni, megérteni tudják.

Nagy vonásokban s legalapvetőbb problémáiban tudunk itt csak rámutatni az iskolai énektanítás nemzeti kulturális jelentőségére. A nevelés a lelkek formálásának művészete, tehát céljaink elérésében éppen nem nélkülözheti a leghatásosabb lélekformáló művészetet, a zenét, amelynek gyökerei mind az egyéni, mind a közös lét legmélyére nyúlnak. A szellem az, ami építi és fenntartja a nemzetet, de a szellemi kultúrának igazi alapot csak a lélek kultúrája, a lélek zenével nevelt, zenével táplált harmóniája adhat.

A margitszigeti hangverseny végén az összes iskolák — számban mintegy 2000 gyermek — együtt énekelt el egy Kodály-kánont, ahol az egy-egy iskolát képviselt szólamok a végén hatalmas mozgalmasságra és erőre duzzadva mind összetalálkoztak, hogy beleolvadjanak

a legszebb harmóniába. A magyar dalnak ezt az igazi ünnepét össze sem lehet hasonlítani a régebbi évek egyetlen középiskolai zenei ténykedésével a középiskolai dalosversenyekkel. Egy kitűzött dal előadása állt itt a verseny központjában, amelyet a versenyző iskolának hónapokig kellett nyúzni, hogy amelyik a legjobban énekelte, vigye el a pálmát. Nem szorul magyarázatra, hogy az ilyen versenyekben szereplőknek és közönségnek egyformán kevés gyönyörúsége telt, nem is szólva arról az elkedvetlenedésről, amely a győzelemről lemaradt iskolák és tanáraik körében támadt. Az ilyen középiskolai dalosverseny befejezése egy összkar szereplése volt, amely a versenyzők között létrehozandó összhang szerepét legtöbbször igen gyengén töltötte be. A margitszigeti hangversenyen minden iskola a maga műsorának legjobb számait énekelte, így mindegyik kitűnő teljesítményt nyújtott s meg lehetett elégedve annak sikerével. Egy énekkar sem kapott értékhangsúlyt, de mindegyik levonhatta a maga tapasztalatát a jövő szabadtéri hangversenyek még szebbé és tökéletesebbé tételének érdekében.

Itt, az ilyen dalosünnepen a helye a magyar középiskolák ifjúságának, amely mint „éneklő ifjúság“ is kell, hogy legelői járjon a kultúrájában egységes és harmonikus magyar jövő hirdetésében.

PRAHÁCS MARGIT